

23.2.2021

לכבוד

מר יולי אדלשטיין

שר הבריאות

בפקס : 02-5655993

שלום רב,

הנדון: הוספת השפה הערבית באישורי התו הירוק, בתעודת מתחסן ובתעודת מחלים

הרינו לפנות אליכם בדרישה להנפיק את אישורי "תו ירוק" ו/או תעודות חיסון ו/או תעודת מחלים, באופן הכולל כיתוב גם בשפה הערבית, והכל כדלקמן:

1. ביום 19.2.2021 התקבל תיקון מספר 31 לתקנות סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה) (הגבלת פעילות והוראות נוספות), התש"ף – 2020 (להלן: **התקנות**), אשר במסגרתו נוספה תקנה 8 לתקנות, וקבעה את מתווה הנפקת "התו הירוק" (תעודות מתחסן) למתחסנים נגד נגיף הקורונה החדש, ואופן השימוש בה.

2. לפי המתווה, אישור "התו הירוק" מהווה אסמכתא לכך שאותו אדם אשר הנפיק תו זה ו/או הנפיק תעודת מתחסן ו/או תעודת מחלים, החלים ממחלת נגיף הקורונה, או שקיבל את שתי מנות החיסון נגד הנגיף, באופן שעונה על הגדרת "מחלים" לפי סעיף 1 לצו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף – 2020 (להלן: **הצו**). זאת ועוד, תקנה 8 לתקנות קובעת גם את הדרכים לקבלת אישור "התו הירוק", הפרטים אשר יכללו באישור זה, ודרכי השימוש בו.

3. יחד עם זאת, התעודות של התו הירוק, תעודת מתחסן, ותעודת מחלים מונפקות עם כיתוב בשפות העברית והאנגלית בלבד, ללא כל אפשרות לקבל תעודות אלו עם כיתוב בשפה הערבית. באתר של משרד הבריאות מופיעה דוגמא לתעודת חיסון. בדוגמא ניתן לראות שהתעודה נושאת את הכותרת "תעודת חיסון" בשפות עברית ואנגלית, פרטים אישיים בעבריות ובאנגלית, פרטי קבלת שתי מנות החיסון בעברית ובאנגלית, וברקוד לסריקה. להלן התעודה לדוגמה המפורסמת באתר "הרמזור" של משרד הבריאות:

([/https://corona.health.gov.il/directives/vaccination-certificate](https://corona.health.gov.il/directives/vaccination-certificate))

4. עד עכשיו, נקבעו מספר של הקלות למחזיקי התו הירוק. התעודות נועדו לשמש את המחלימים ו/או המתחסנים להיפטר מחובת הבידוד לאחר מגע עם חולה קורונה מאומת לפי סעיף 2(ט) לצו; להיכנס למקומות אשר נקבעו בתקנה 7(ב) לתקנות כמקומות ציבוריים המאפשרים כניסה למחזיקי "התו הירוק"; להשתמש בתו לצרכי שהייה בבתי מלון אשר הותרה פתיחתם לפי תקנה 5(א2) לתקנות; ולצורך קיום תפילות בבניין סגור עם מתפללים אחרים לפי תקנה 10(ג) לתקנות. נציין כי צפוי שיכללו עוד הקלות למחזיקי התו הירוק בימים ובשבועות הקרובים.
5. כאמור לעיל, התו הירוק נועד לאפשר למחזיקיו ליהנות מהחרגתם מתחולת חלק מההגבלות אשר הוטלו במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ולאפשר להם לשוב ולממש את זכויותיהם החוקתיות לתנועה, לחופש הדת, ולחופש העיסוק.
6. התוצאה הינה, שהנפקת תעודות אלו במתכונת הנוכחית, ללא כל אפשרות לכיתוב בשפה הערבית, פוגעת הן במתחסנים ומחלימים מהחברה הערבית אשר זכאים לקבלת תעודות אלו ולשימוש בהן, והן במפעילי העסקים והמקומות הציבוריים בחברה הערבית אשר מוטלת עליהם חובה לאמת את נכונות תעודות אלו בכדי לאפשר את כניסתם של מחזיקיהם.

7. הנזק אשר עלול להיגרם לתושבים קוראי ערבית בלבד, בשל חוסר היכולת לקרוא את התעודות הנ"ל, הוא עצום; חוסר היכולת להבין את הכתוב בתעודות ולאמת את נכונותם עלול לפגוע בהיענות להנפקת תעודות אלו וכתוצאה מכך לא ייהנו התושבים מהשירותים שהתעודות מעניקות, עלול להוביל לשיבושים בכניסה למקומות ציבוריים או פרטיים כך שתימנע כניסת תושבים שקיבלו את החיסון ו/או תותר כניסתם של תושבים שלא קיבלו את החיסון, עלול לפגוע ביכולתם של עסקים פרטיים לחזור לפעילותם העסקית הרגילה ואף ברווחיהם, עלול להוביל לטעויות באכיפת התקנות המטפלות בנגיף הקורונה ולעלייה במספר החולים, ואף עלול לפגוע בחיי אדם.

8. בית המשפט העליון עמד בעבר על מעמדה הרשמי של השפה הערבית במדינת ישראל ובכל הנוגע לשימוש בה במרחב הציבורי. כך למשל בעניין בג"ץ 4112/99 **עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' עיריית תל-אביב יפו**, נו(5) 393 (2002) (להלן: "**עניין עדאלה נ' עיריית ת"א-יפו**"), שם נידון נושא השפה הערבית בהקשר של הכיתוב על שילוט עירוני ברשויות מקומיות מעורבות. הנשיא ברק (כתוארו אז) קבע כי עקרון השוויון מחייב את הרשויות המקומיות בערים המעורבות להשתמש בשפה הערבית על מנת להנגיש מידע לתושביהן הערבים. הנשיא ברק נתן משקל למעמדו של המיעוט הערבי כמיעוט החי בישראל "מימים ימימה" תוך שהטעים כי השפה הערבית היא "שפה הקשורה למאפיינים תרבותיים, היסטוריים ודתיים של קבוצת המיעוט הערבית בישראל". השופט דורנר קיבלה את העתירה מכוח מעמדה הרשמי של השפה הערבית כפי שהיא מעוגנת בסימן 82 לדבר המלך במועצתו ולשונו. על כן, באם הנגשת מידע בשילוט מחייב את השימוש בשפה הערבית, מקל וחומר קיימת חובה זו כשמדובר בזכות לחופש העיסוק, בזכות החוקתית לתנועה, ובזכות לחופש הדת.

9. נציין כי חוזר מנכ"ל משרד הבריאות מס' 7/11 בנושא התאמה והנגשה תרבותית ולשונית במערכת הבריאות קובע בסעיף 3 כי חלק מאבני היסוד לקביעת סטנדרטים להנגשה תרבותית ולשונית הוא תרגום של מסמכים, נהלים, טפסים, ואתרי אינטרנט המיועדים לשימוש המטפלים לשפות נוספות. זאת ועוד, סעיף 3.1 ג. קובע כי "יש להעמיד למבוטחים ולמטופלים חומר מנהלי כתוב בארבע שפות: עברית, ערבית, רוסית ואנגלית", סעיף 3.1 ה. קובע כי "חובה לפרסם את המידע הקיים בכתב בנושאי קידום בריאות, **רפואה מונעת**, אלימות במשפחה, ועוד, בשפות: עברית, ערבית, רוסית ואנגלית". עולה כי אף מנכ"ל משרד הבריאות קובע חובה לתרגם מסמכים חיוניים ושירותים בסיסיים לשפה הערבית כחלק מהמאמצים לצמצום אי-השוויון במערכת הבריאות.

10. זאת ועוד, כבר נקבע בפסיקה כי "קבלת שירותי בריאות חיוניים ברמה הבסיסית ביותר הנדרשת להגנת החיים והבריאות, היא נגזרת של הזכות לכבוד האדם, באשר הוא אדם, ושל הזכות החוקתית לחיים ולשלמות הגוף המעוגנות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו",

וכי "הפליה בהספקת שירותי בריאות עלולה לעלות לכדי פגיעה חוקתית בזכות לשוויון" (בג"ץ 1105/06 קו לעובד נ' שר הרווחה, פסקה 59 לפסק דינה של השופטת ארבל ופסקאות 2-3 לפסק דינה של השופטת ברק ארז (פורסם בנבו, 2013)).

11. אין חולק כי התעודות המתוארות לעיל מהוות חלק מהזכות לשירותי בריאות, קל וחומר במציאות הנוכחית אשר כולנו חווים. התעודות לעיל מאפשרות חזרה מהירה יותר לשגרת החיים כפי שהייתה לפני ההתמודדות עם נגיף הקורונה, כך שהחובה להנגשתם גם בשפה הערבית חשובה היא כפלתיים, במיוחד לאור העובדה כי אי הנפקת תעודות אלו בשפה הערבית מהווה פגיעה בזכות התושבים הערבים החוקתית לשוויון.

12. כאמור לעיל, אי הנפקת תעודות אלו עם כיתוב בשפה הערבית עלול להוביל לשיבושים וטעויות מצד נותני השירות, כך שאנשים מורשים לקבלת השירות לא ייהנו מקבלתו. חוסר היכולת להבין את הכתוב בתעודות הנ"ל עלול להקשות על עסקים לחזור לפעילות שגרתית, להעסיק עובדים, או להתקשר עם ספקים, באופן אשר אף עלול לפגוע בחופש העיסוק.

13. זאת ועוד, התעודות בצורתן הנוכחית עלולות להוביל לפגיעה בזכות התושבים הערבים לחירות התנועה. במקרים מסוימים עלולות להיאכף הגבלות תנועה על התושבים באופן לא מוצדק, כך שתימנע כניסתם, למקומות אשר מותרת כניסתם אליהם.

14. לאור האמור לעיל, נבקשכם להנגיש את התעודות לעיל, בהיותן חלק משירותי הבריאות, באופן שוויוני עבור כלל התושבים, וזאת על ידי הנפקתם בשפה הערבית ו/או הוספת כיתוב בערבית לצד הכיתוב בעברית ובאנגלית.

בכבוד רב,

ויסאם שרף, עו"ד